

JAN KŘIPAČ / 4. 3. 2026

Hollywoodská hvězda Jane Novak

Před sto třiceti lety se narodila Jane Novak – jedna z mála hereček českého původu, které se dokázaly prosadit v Hollywoodu. Ačkoli její kariéra trvala přes čtyřicet let, těžiště její tvorby spočívá v němé éře. V té době natočila přes sto filmů, spolupracovala s režiséry Halem Roachem, Raoulem Walschem nebo Mauricem Tourneurem a patřila k nejlépe placeným hollywoodským herečkám.

Johana Barbara Novak, jak znělo její původní jméno, pocházela z rodiny jihočeských imigrantů do Ameriky. Narodila se 12. ledna 1896 v St. Louis. V pěti letech jí zemřel otec, matka se musela kromě ní starat o další čtyři děti. Z Johaniných sourozenců se později ve filmové profesi uplatnili také mladší sestra Eva, která rovněž patřila k úspěšným hollywoodským herečkám němé éry, a starší bratr Joseph, který se živil jako kameraman.

Novak navštěvovala církevní školu v St. Louis, kterou však nikdy nedokončila. V sedmnácti letech odešla na pozvání své tety – tendejší filmové hvězdy Vitagraphu – Anne Schaeffer do Kalifornie. Objevila se v několika jejích filmech, ale záhy dostala příležitost hrát hlavní ženské role. Po sérii krátkometrážních dramát a komedií ji studio v roce 1914 obsadilo do role Krásky v groteskách s Haroldem Lloydem (*Willie Runs the Park*, *Just Nuts*, *The Hungry Actors*). Lloyd si naopak zahrál postavu gangstera v jejím romantickém filmu *From Italy's Shores*.

Harrold Lloyd (vlevo) a Jane Novak ve filmu *From Italy's Shores*

O rok později uzavřela Novak smlouvu s Universalem, která v její kariéře znamenala přechod k celovečernímu formátu. Kromě několika dramatických snímků se objevila v seriálu *Graft* (1915) po boku Harryho Careyho. Pro studio Fox natočila film *The Innocent Sinner* (1917) v režii Raoula Walshe, pro produkci Thomase H. Ince válečný thriller *Behind the Door* (1919). Stěžejním žánrem v kariéře Novak se ovšem stal na konci desátých let western. S režisérem, producentem a hercem Williamem S. Hartem, s nímž byla i krátce zasnoubena, realizovala snímky *The Tiger Man* (1918), *Selfish Yates* (1918), *The Money Corral* (1919), *Wagon Tracks* (1919) a *Three Word Brand* (1921). S jinou westernovou hvězdou němé éry Tomem Mixem si zahrála ve snímku *Treat ,Em Rough* (1919).

Díky westernům a dalším exteriérovým filmům (*Isobel* [1920], *The River's End* [1920], *The Rosary* [1922]) se Novak zařadila mezi největší hollywoodské hvězdy své doby. Její honorář se vyšplhal na částku 1500 dolarů týdně. Byla jednou z mála hollywoodských hereček, které měly smluvně zajištěnu odměnu na několik filmů dopředu.

Začátkem dvacátých let spolupracovala Novak také na sérii filmů s producentem a režisérem Chesterem Bennettem. V melodramatech jako *Thelma* (1922) nebo *The Lullaby* (1924) mohla rozvinout svůj herecký talent. K výrazným rolím z téže doby můžeme přičíst také Alici v rodinném dramatu Maurice Tourneura *Jealous Husbands* (1923), hrdinku *The Danger Signal* (1925) režiséra Erla C. Kentona, Marii Idourskou v britsko-německém snímku *The Blackguard* (1925) podle scénáře Alfreda Hitchcocka nebo Agnes Fanning z romance *Lazybones* (1925) Franka Borzageho. Poslední velkou roli dostala Novak na samém sklonku němé éry v technicolorovém westernu *Rudý gentleman* (Redskin, 1929).

Ačkoli měla dobrý hlas, ve zvukovém filmu se Jane Novak neprosadila. První mluvenou roli dostala až v roce 1936 ve westernu s Harrym Careym *Ghost Town*. Později se objevila ve snímcích Alfreda Hitchcocka (*Zahraniční dopisovatel*), Marka Sandriche (*Holiday Inn*) nebo Anthonyho Manna (*The Furies*), ale pouze v epizodních rolích. Z větších rolí stojí za zmínku její účast v noirech Lewise Allena (*Desert Fury*) a Roberta

Siodmaka (*The File on Thelma Jordon*).

Dnes zapomenutá herečka byla v době své největší slávy pochopitelně známá i v Československu. Tehdejší filmový tisk si nemohl nevšimnout jejích zámořských úspěchů a informoval o nich domácí publikum. Časopis *Československý film* například v roce 1921 zveřejnil podrobný portrét, v němž charakterizuje herecký styl Novak: „Její tvář, vskutku zcela dívčí, korunovaná bujnými chomáči plavých vlasů, má význačně české tahy. Její typ je jadrně český, americkým jest v něm pouze onen tah naostřené energie, jenž se získává sportem a tamním způsobem myšlení (...) Tento realism hry je jednou z největších předností amerického filmu a Jane Nováková je mu věrna tak, že máte dojem: to není hra, toť život. V jejím umění není násilně nanášených barev, kroucení očima, kulisových postojů, monotónní manýrovanosti. Je tu vždy portrét zajímavé osůvky, který právě vyskočil se svého rámu a má se čile k životu: Jane Nováková splývá se svou úlohou.“[1]

O hereckém umění Novak se mohli přesvědčit také čeští diváci poté, co bylo počátkem dvacátých letů zásluhou půjčoven Chicago–Film a Pojax uvedeno do kinodistribuce několik jejích filmů. Žádná z dobových distribučních kopií na vysoce hořlavém nitrátním materiálu se však bohužel nedochovala. Národní filmový archiv má ve své sbírce pouze dvě pozdější acetátní kopie se snímky *Lazybones* a *Rudý gentleman*.

Bibliografie:

Anthony Slide, *Silent Players. A Biographical and Autobiographical Study of 100 Silent Film Actors and Actresses*. Lexington: University Press of Kentucky 2022.

Denise Lowe, *An Encyclopedic Dictionary of Women in Early American Films, 1895–1930*. New York: The Haworth Press 2005.

Roy Liebman, *Silent Film Performers. An Annotated Bibliography of Published, Unpublished and Archival Sources for over 350 Actors and Actresses*. Jefferson: McFarland 1996.

Pavel Beck, Československá kinohvězda Jane Nováková. *Československý film* 3, 1921, č. 2, s. 4–6.

Poznámky:

[1] Pavel Beck, Československá kinohvězda Jane Nováková. *Československý film* 3, 1921, č. 2, s. 5.